

Respons

Iran: Midlertidig ekteskap

- Midlertidig ekteskap - *sigheh*
- Vilkår for å inngå midlertidig ekteskap
- Rettslige konsekvenser av midlertidig ekteskap
- Utbredelse og sosialt stigma

Midlertidig ekteskap – *sigheh*

Midlertidig ekteskap (*sigheh* på persisk, *mut'a* på arabisk) er tillatt i shia-islam og for shia-muslimer i Iran. Praksisen skal ha eksistert fra før profeten Muhammeds tid, og skal ha blitt anbefalt av ham (Moheb 2015; McMelleon 2012; Labi 2010). Midlertidig ekteskap er vanligvis en kontrakt om et tidsbegrenset, seksuelt forhold mellom en mann og en kvinne mot betaling. På forhånd avtales hvilke økonomiske ytelser mannen skal betale kvinnen for hennes seksualitet, og hvor lenge forholdet skal vare. Midlertidig ekteskap kan avtales å vare fra for eksempel én time til 99 år, med alle tenkelige varianter mellom disse to ytterpunktene (Brehmer 2013; Hawramy 2012; McMelleon 2012; Labi 2010).

Midlertidig ekteskap betyr at partene er *halal*, dvs. tillatt, overfor hverandre. I tillegg til å ha et seksuelt forhold kan paret opptre sammen i det offentlige rom, reise på ferie eller eventuelt bo sammen som et vanlig ektepar i den avtalte perioden uten å bryte islamsk og iransk lov (Samimi 2015; Brehmer 2013; Labi 2010; Sadeghi 2010; Harrison 2007).

Et midlertidig ekteskap må ikke nødvendigvis innebære et seksuelt forhold (McMelleon 2012). I boken «Sexual Politics in Modern Iran» viser forfatteren Janet Afary til to former for ikke-seksuelle midlertidige ekteskap. Den ene formen gjør det mulig for en kvinne å reise utenfor hjemstedet med en mann som da vil ha rollen som hennes «beskytter» eller «slektning», og hvor «slektskapet» opphører når kontrakten utløper. Denne formen benyttes gjerne av fraskilte eller enker, som ellers vil ha begrenset mulighet til å bevege seg rundt på egen hånd på grunn av strenge sosiale normer. Den andre formen for ikke-seksuelt midlertidig ekteskap som nevnes, brukes gjerne under forlovelsesperioden for et ungt par som forbereder bryllup. Hensikten er å ha mulighet til å bli bedre kjent og opptre sammen offentlig og privat uten å bryte loven (Afary 2009, s. 62).

Respons Iran: Midlertidig ekteskap

Vilkår ved inngåelse av midlertidig ekteskap

Muslimske gutter over 15 år er myndige religiøst sett,¹ og kan inngå vanlig ekteskap i Iran. Loven gir muslimske menn rett til å ha fire vanlige hustruer på en gang, forutsatt at visse vilkår er oppfylt.² I tillegg kan en shia-muslimsk mann inngå midlertidig ekteskap så ofte og med så mange kvinner han ønsker, avhengig av økonomiske ressurser og seksuell kapasitet og preferanser (Hawramy 2012).³ Det stilles ikke krav om at en eventuell vanlig hustru (eller hustruer) samtykker i at ektemannen gifter seg midlertidig, eller at hun (de) blir informert (Moheb 2015; McMelleon 2012; Labi 2010; Harrison 2007).

Kvinner kan inngå midlertidig ekteskap med flere eller mange menn, men kun med én av gangen. Når det midlertidige ekteskapet er avsluttet, må hun vente i to menstruasjonsperioder (*idda*-perioden) før hun kan inngå et nytt (Afary 2009, s. 61; Gourji 1991, s. 47-48).

Midlertidig ekteskap kan inngås ved en muntlig avtale, ved erklæring fra kvinnen og aksept fra mannen (Hawramy 2012; McMelleon 2012; Afary 2009, s. 61; Gourji 1991, s. 29). Iransk lov stiller ikke krav om skriftlig kontrakt, vitner og registrering slik tilfellet er ved inngåelse av et vanlig ekteskap. Tidligere president Hashemi Rafsanjani har for eksempel uttalt at det ikke var nødvendig å ha en geistlig til stede ved inngåelsen, det var tilstrekkelig at paret avsa en erklæring til hverandre i det private rom (Labi 2010; Harrison 2007).

I Iran er det likevel vanlig å kontraktfeste midlertidig ekteskap. Kontrakten skrives på et mullah-kontor. Men fordi det ikke er krav om skriftlighet, er det mulig (for eksempel ved graviditet utenfor ekteskapet eller arrestasjon på grunn av prostitusjonsvirksomhet) å unngå tiltale og straff ved å hevde at et utenekteskapelig forhold var et muntlig inngått midlertidig ekteskap.

Rettslige konsekvenser av midlertidig ekteskap

Når den avtalte tiden er over, oppløses ekteskapet automatisk, det kreves ingen skilsmisse (Gourji 1991, s. 44). Et midlertidig ekteskap kan imidlertid fornyes hvis paret er enig om det. Mannen har en ensidig rett til å avslutte et midlertidig ekteskap før tiden utløper. Kvinnen har ikke denne retten. Hun kan ikke søke om «skilsmisse» eller på lovlig måte bryte kontrakten mot mannens vilje hvis han har oppfylt de økonomiske forpliktelsene i kontrakten (Hawramy 2012; McMelleon 2012; Labi 2010; Afary 2009, s. 61; Gourji 1991, s. 50).

Hvis et midlertidig ekteskap er langvarig og kvinnen er inkludert i mannens permanente familie, vil den midlertidige hustruen ha lavere sosial status og færre juridiske rettigheter enn en vanlig hustru. En midlertidig hustru har for eksempel ikke arverett eller rett til underhold (hustrubidrag). Hennes økonomiske rettigheter er begrenset til det som er avtalt i kontrakten. Barn født som følge av midlertidig ekteskap, blir ansett som legitime og har arverett, men det er betinget av at faren har anerkjent og registrert barnet som sitt (McMelleon 2012; Labi 2010; Afary 2009, s. 61; Harrison 2007; Gourji 1991, s. 46).

¹ Religiøs modenhetsalder, jf. islamsk lov.

² Ektemannen må ha evne og vilje til å forsørge hustruene, og ellers behandle dem likt.

³ Det er tillatt å inngå midlertidig ekteskap med kvinner av «bokens folk», dvs. kristne og jødiske kvinner.

Offisielt syn og sosialt stigma

All seksuell omgang utenom det tradisjonelle ekteskapet mellom mann og kvinne er forbudt og straffbart etter iransk lov. Samtidig erkjenner shia-muslimsk teologi og rettsvitenskap at mennesker har seksuelle behov, og at dette medfører praktiske og juridiske utfordringer som trenger løsninger i tråd med islamske prinsipper. Midlertidig ekteskap er i shia-islam⁴ en praktisk og teologisk forankret måte å løse seksuelle behov og sosiale problemer, uten å skape uro i en muslimsk samfunnsorden. Dette er viktig i en religiøs stat som Iran, hvor politikk og ideologi legger stor vekt på tradisjonelle islamske familieverdier. Bruk av midlertidig ekteskap har etter den islamske revolusjonen i 1979 gjentatte ganger blitt anbefalt fra geistlig og politisk hold, både som løsning på seksuelle behov i tråd med Koranens anbefalinger, og som motvekt mot innflytelse fra vestlige verdier, livsstil og seksualmoral (Moeb 2015; Samimi 2015; McMelleon 2012; Labi 2010; Sadeghi 2010; Harrison 2007).

I hvilken grad midlertidig ekteskap ses på som sosialt akseptabelt blant shia-muslimer flest i Iran, er et annet spørsmål.⁵ Flere kilder hevder at bruken er mest utbredt i tradisjonelle religiøse miljøer, ved prostitusjonsvirksomhet og blant ubemidlede enker eller skilte kvinner med behov for å bli forsørget (Labi 2010; Harrison 2007). Det vises til at midlertidig ekteskap alltid har blitt assosiert med skam og sosialt stigma, at det ses på som fordekt prostitusjon og at denne holdningen finnes blant både moderne og mer tradisjonsorienterte familier. Mange vil derfor unngå offentlighet eller holde et midlertidig ekteskap hemmelig for sin familie (Moeb 2015; Labi 2010; Sadeghi 2010; Harrison 2007).

Ifølge Moeb (2015) tar mange unge iranere, særlig fra den velutdannede og urbaniserte middelklassen, avstand fra midlertidig ekteskap på prinsipielt grunnlag fordi det er en religiøst forankret ordning eller ses på som noe som tilhører en annen tid. Forkjempere for iranske kvinners rettigheter har også kritisert og protestert mot ordningen. De har pekt på at kvinner har færre rettigheter og en svakere rettsstilling enn menn, at det er en religiøst sanksjonert form for prostitusjon, at midlertidig ekteskap stort sett er forbeholdt velstående gifte menn, og at de fleste kvinner som inngår slike allianser, enten er skilt, enke eller er i en vanskelig økonomisk situasjon (Ghoreishi 2012; Hawramy 2012; Labi 2010).

Hvor utbredt praksisen med midlertidige ekteskap faktisk er i dagens Iran, er ikke kjent. Men bruk av internett og ulike sosiale medier har bidratt til at «online-sigheh» har blitt mer vanlig blant iranere som ønsker å unngå sosial kontroll og finne seg en partner på lovlig vis. En rekke nettsider hvor interesserte av begge kjønn kan registrere seg med profil og søke etter midlertidig ektefelle, har oppstått, og også skapt en viss debatt i Iran (Samimi 2015; Ghoreishi 2012). Vocativ (2014) beskriver i en artikkel en slik iransk nettside (som også er registrert på Facebook som offisielt er forbudt i Iran), hvor brukere kan spisse søk etter midlertidig ektefelle ved hjelp av søkekriterier som for eksempel etnisitet, sosial status, personlig økonomi, utseende, alder, personlige egenskaper og interesser.

⁴ «Tolv-imam-sekten» er statsreligion i Iran, og den retningen flertallet av verdens shia-muslimer tilhører. Synet på midlertidig ekteskap er likevel kontroversielt, også blant shia-islamske teologer.

⁵ Iranske myndigheter offentliggjør statistikk over inngåelse av vanlige ekteskap og skilsmisser. Landinfo har ikke funnet statistikk over midlertidige ekteskap.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor korte frister og inneholder gjerne lite bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Afary, J. (2009). *Sexual Politics in Modern Iran*. Cambridge. University Press.
- Brehmer, M. (2013, 4. april). Temporary marriage in Iran. *Qantara*. Tilgjengelig fra <http://en.qantara.de/content/the-documentary-film-in-the-bazaar-of-sexes-temporary-marriage-in-iran> [lastet ned 14. desember 2015]
- Ghoreishi, K. (2016, 6. april). Tehran Launches Center for Temporary Marriages: Concubism, the Product of Discrimination and Inequality. *Payvand*. Tilgjengelig fra <http://www.payvand.com/news/12/jun/1029.html> [lastet ned 14. desember 2015]
- Gourji, A.Q. (1991). *Temporary Marriage (Mut'a) In Islamic Law*. Qom. Ansariyan Publications.
- Harrison, F. (2007, 2. juni). Iran talks up temporary marriages. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/6714885.stm> [lastet ned 14. desember 2015]
- Hawramy, F. (2012, 6. mars). Discrimination in Iran's temporary marriage law goes unchecked. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/world/iran-blog/2012/mar/06/iran-temporary-marriage-law-sigheh> [lastet ned 14. desember 2015]
- Labi, N. (2010, mars/april). Married for a minute. *Mother Jones*. Tilgjengelig fra <http://www.motherjones.com/politics/2010/03/temporary-marriage-iran-islam> [lastet ned 14. desember 2015]
- McMelleon, M. (2012, 26. september). *Temporary Marriage in Iran*. Pittsburgh, PA: Global Solutions Pittsburgh. Tilgjengelig fra <http://globalsolutionspgh.org/2012/09/temporary-marriage-in-iran/> [lastet ned 15. desember 2015]
- Moheb, M. (2015, 2. april). Really Brief Marriage With Benefits. *Iran Wire*. Tilgjengelig fra <http://en.iranwire.com/features/5871/> [lastet ned 14. desember 2015]
- Sadeghi, F. (2010, 15. mars). «Temporary Marriage» and the Economy of Pleasure. *Frontline*. Tilgjengelig fra <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/tehranbureau/2010/03/temporary-marriage-and-the-economy-of-pleasure.html> [lastet ned 15. desember 2015]
- Samimi, M. (2015, 18. januar). Online «Sigheh» in Iran: Revolutionary or Restricting? *Huffington Post*. Tilgjengelig fra http://www.huffingtonpost.com/mehrnaz-samimi/online-sigheh-in-iran-revo_b_6182110.html [lastet ned 15. desember 2015]
- Vocativ (2014, 15. april). In Tehran, You Can Choose a Marriage That Lasts for Three Minutes. *Vocativ*. Tilgjengelig fra <http://www.vocativ.com/world/iran/tehran-can-choose-marriage-lasts-3-minutes/> [lastet ned 14. desember 2015]

Respons Iran: Midlertidig ekteskap

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.